

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA PROVOZNĚ EKONOMICKÁ – KATEDRA PRÁVA

Denní studium

Vývoj státu a práva od roku 1920 do současnosti

Vedoucí diplomové práce:

Doc.JUDr.PhDr. Jiří Bílý CSc.

Vypracoval:

Jan Dědina

© Praha 2003

Ústavní zákony patřily a patří k nejzákladnějším zákonům samostatných právních celků uznávaných v mezinárodním právu. Tato práce se snaží přiblížit nejpodstatnější odlišnosti ve vývoji ústavních zákonů a listin a zdůraznit vliv politického života na vytváření ústav. Nesmíme opomenout i vliv okolních států a začlenění Československa po roce 1945 do tzv. „Východního bloku“. Nespornou součástí ústavních zákonů demokratických států se ve 20. století stala Listina základních práv a svobod, která specifikuje základní práva a svobody občanů příslušného právního celku. Vzhledem k tomuto postavení jsou i příslušné změny ústavních zákonů podmíněny specifickým složením schvalovacích orgánů státu. V případě České republiky je potřeba pro odhlasování změn nebo novel ústavního zákona třípětinová většina všech poslanců a senátorů.

Práce je členěna do kapitol. Stěžejní část tvoří ústavní změny po roce 1945 a současná státová ústava.

Ústava z roku 1920 byla vzhledem k geografickému rozčlenění státu jedinečná. Teprve události po roce 1938 a následně po roce 1945 zapříčinily, že se v ústavě již nikdy neobjevila zmínka o Podkarpatské Rusi, která měla v ústavě z roku 1920 nezastupitelné místo.

Nelze nezmínit zákonné úpravy, které byly přijaty v druhé polovině roku 1948. Jednalo se především o zákon na ochranu lidově demokratické republiky, zákon o státním soudu a zákon o táborech nucených prací. Tyto zákony byly zcela v rozporu s dosavadní ústavou a vytvořily zákonné předpoklady rozsáhlé trestní represe z let 1949-1953.

I když je text ústavy i Listiny základních práv a svobod nepochybně platným právem, obsahuje často velmi obecné ustanovení, které jsou pro jejich naplnění mnohdy zapotřebí konkretizovat prováděcím zákonem. Takové zákony, někdy označované jako

prosté nebo organické, text Ústavy České republiky i Listiny základních práv a svobod provádějí a naplňují.

Při porovnávání návrhů Ústav a Ústavních předpisů je zcela zřejmé, že docházelo k úpravám Ústavních zákonů dle politické orientace na území našeho státu. Politický zvrat v roce 1989 znamenal znatelné úpravy v současné právoplatné Ústavě. V Ústavním zákoně se objevily nové prvky jako Listina základních práv a svobod, Nejvyšší kontrolní úřad, popřípadě Česká národní banka.

Současný právní stav neodpovídá dělbě moci dle G. Montesquieu. Právní úprava uvrhla úpravu soudců před ústavu platnou v roce 1920. Ta vycházela z Rakousko-Uherské ústavy z roku 1867, která bylo v tomto směru pokrokovější, protože soudce mohl odvolat císař. V současné době jsou soudci „neodvolatelní“, může je odvolat pouze Parlament, který tak neučiní vzhledem k rozložení politického spektra. Na základě těchto skutečností je současná právoplatná Ústava považována za „nekonzistentní text s chabými teoretickými východisky“, která je způsobena „problematickou kvalifikací většiny jejích autorů“.

Dalším důvodem pro tvrzení o nedokonalosti Ústavních zákonů je nedostatečná definice odborné způsobilosti v případě prezidenta republiky, která se neobjevila v Ústavních zákonech od roku 1920. Neexistuje žádná bližší specifikace související s požadavkem na jeho „odpovídající“ vzdělání. Vzhledem k tomuto opomenutí se mohl českým prezidentem stát i člověk vyučený truhlářem.

V posledních několika letech se diskutovalo o případných změnách ústavy, ovšem ne ve výše uvedených případech. Změny se týkaly oblastí volebního práva, popřípadě začlenění podmínek, při kterých by docházelo k vyhlášení referenda, jako nástroje přímé demokracie.

SEZNAM LITERATURY:

Bluma F. : *Československá republika*. Košice, Kustra 1920

Dančák B., Šimíček V. : *Aktuálnost změn Ústavy ČR* Brno, Masarykova univerzita,
Mezinárodní politologický ústav 1999

Déder I. : *Košický program a nová ústava*. Praha, Dělnické nakladatelství 1947

Filip J. : *Podstata, obsah a forma ústavy socialistického typu*, Brno, Univerzita
J.E.Purkyně 1987

Hendrych D., Svoboda C. : *Ústava České republiky*. Praha, C.H.Beck 1997

Jakubiček M. : *Nová ústava ČR*, Brno, Státní vědecká knihovna 1960

Jičínský Z. : *Socialistická ústava ČSSR*, Praha, SNPL 1961

Pavlíček V., Hřebejk J. : *Ústava a ústavní řád České republiky sv.l, Ústava České republiky*, Praha, Linde 1994

Tobolka Z.V. : *Jak vznikla ústava Československé republiky z roku 1920*. Praha, Čs.
Sociální demokracie, propagační oddělení 1946

Zdobinský S. : *Československá ústava*. Praha, Svoboda 1989

Česká republika 1993. Ostrava, Grafie 1993

Ústava České republiky. Horšovský Týn, Jiří Krška 1996

<http://www.psp.cz>